

Jou stem. Jou gemeenskap. Jou krag.

PLAASLIKE REGERING-PAMFLETREEKS

Wykskomitees

Hierdie pamflet verskaf inligting oor
plaaslike regering in Suid-Afrika.

Munisipaliteite is baie belangrik en verskaf
die dienste wat ons help om waardig en
gesond te leef.

Wykskomitees as 'n ruimte vir die burgers om in munisipaliteite te regeer.

Wykskomitees moet bewus wees van die kwessies, planne en georganiseerde groepe in die gemeenskap en deelname aan sake wat die wyk raak, aanmoedig. Hulle is 'n belangrike brug vir raadslede om toegang tot gemeenskappe te hê, en vir gemeenskappe om gereeld hul bekommernisse of aanbevelings te kan lug en terugvoer oor kwessies te ontvang. Wykskomitees moet die belange van die gemeenskap verdedig en word nie deur enige politieke party gelei nie.

Hoe wykskomitees werk

Algemene kenmerke van wykskomitees oor munisipaliteite heen:

- Die wykskomitee moet bestaan uit **tot 10 lede** wat as vrywilligers dien om die wyksraadslid te adviseer.
- Lede kan **sekere sektore en/of verskillende geografiese gebiede** binne die wyk verteenwoordig.
- Die **wyksraadslid dien as die voorsitter van die wyskomitee** en moet gereelde vergaderings belê.
- Wykskomitees verteenwoordig **verskillende gemeenskapsbelange**; hulle help om insette in te samel en vordering met wyksprioriteite binne die munisipaliteit te monitor.
- Wykskomitees is die **hoeksteen van openbare deelname** in munisipaliteite, veral rondom die geïntegreerde ontwikkelingsplan (GOP)-proses.
- Wykskomiteeledes word **vergoed vir persoonlike uitgawes** (toelaag) soos reis- en lugtyd-/datakoste.
- Die **raad het die mag om 'n wykskomitee te ontslaan** as dit swak presteer.
- Die **speaker moet verseker dat wykskomitees hul rolle** effektief verrig.

Elke munisipale raad het die mag om die volgende te besluit:

- **Hoe wykskomiteelede verkies word.** Die raad kan kies of wykskomiteelede verkies word deur 'n geheime stemming (waar die kieser se stem privaat is) of deur die opsteek van hande. Die reëls wat deur die raad gemaak word, moet verseker dat lede vroue en benadeelde groepe insluit.
- **Hoe wykskomitees behoort te werk.** Byvoorbeeld, hoeveel keer hulle moet vergader. Sommige munisipale rade het 'n Wykskomiteebeleid en -reëls wat die wyksraadslid se verantwoordelikhede as voorsitter van die wykskomitee uiteensit. Hierdie beleide behoort op die munisipaliteit se webwerf beskikbaar te wees, of amptenare van die speaker se kantoor kan 'n afskrif gee by navraag.
- **Waarom 'n wykskomiteelid uit die wykskomitee verwyder sou word.** Elke munisipaliteit se wykskomitee se reëls het 'n formele proses vir die verwydering van 'n lid, wat 'n hersiening deur die wyksraadslid, speaker of die betrokke munisipale komitee kan behels. Die gemeenskap moet ook betrokke wees.

Ondersteuning van wykskomitees

Wysraadslede en die speaker se kantoor moet wykskomitees aanmoedig en ondersteun deur:

- **Werktuie en hulpbronne:** Wykskomitees benodig ondersteuning om hulle werk goed te doen. Dit sluit in om te verseker dat hulle die werktuie het wat hulle benodig om hulle werk te doen, en hulle moet ook deurlopende opleiding ontvang en hul kapasiteit moet uitgebrei word om hul vaardighede te verbeter.
- **Opleiding en vermoëbou:** Wykskomiteelede moet deurlopende opleiding en vermoëbou kry om hulle kennis en vaardighede te verbeter.
- **Verslagdoening:** Wysraadslede en die speaker se kantoor moet verseker dat daar op die maandelikse wykskomiteeverslae in die munisipaliteit opgetree word en dat die gemeenskappe se kwessies aangespreek word. Wykskomiteeverslae moet 'n standaarditem op die agenda van komitee- en raadsvergaderings wees. Dit behoort in die prestasiekontrak van die munisipale bestuurder te wees.
- **Vergaderings:** Wysraadslede moet gereelde wykskomiteevergaderings hou, ten minste een keer per maand (oop vir die publiek om by te woon). Daar moet ook gereelde openbare vergaderings wees om oor munisipale prestasie terugvoer te gee (ten minste een keer per kwartaal).
- **Toegang tot inligting:** Raadslede moet verseker dat wykskomitees toegang het tot die inligting wat hulle benodig om te monitor en te verseker dat die munisipaliteit dienste aan die gemeenskap lewer.
- **Monitering van projekte:** Wykskomiteelede kan help met die monitering van verskeie projekte wat in hul wyk plaasvind, en kommunikasie en opdaterings tussen die munisipaliteit en die gemeenskap verseker.
- **Subsidies:** Voldoende subsidies moet elke maand ten volle en betyds aan wykskomitees betaal word.

Wykskomiteevergaderings moet oop wees vir die publiek. Burgers moet daarop aandrang dat wykskomitees kwessies bespreek wat belangrik is vir die gemeenskap!

KONTROLELYS VIR FUNKSIONELE WYKSKOMITEES

	JA	NEE
Stigting: Wykskomitees is in alle wyke gevestig.		
Verteenwoordiging: Wykskomitees bied verteenwoordiging in terme van die diversiteit van elke wyk (geografies en sektor).		
Oriënteringsopleiding: Die munisipaliteit voorsien nuttige oriënteringsopleiding vir nuwe wykskomiteede.		
Rolle en verantwoordelikhede: Wykskomitees is aktiewe strukture wat gemeenskapsgebaseerde beplanning ondersteun en die behoeftes en belange van die gemeenskap in ag neem. Wyksplanne word ontwikkel in oorleg met die gemeenskap en belangrike belanghebbendes.		
Besoldiging: Wykskomiteede se besoldiging word elke maand ten volle en betyds betaal.		
Hulpbronne en ondersteuning: Wykskomiteede word voorsien van die nodige hulpbronne en ondersteuning om hul werk in gemeenskappe te doen, insluitend bewys van identiteit (vir sigbaarheid in gemeenskappe).		
Wysvergaderings: Maandelikse wysvergaderings word met die wyksraadslid en wykskomiteede gehou.		
Openbare wysvergaderings: Openbare vergaderings word gereeld in wyke gehou (ten minste een keer per kwartaal), sowel as straat- en blokvergaderings waar toepaslik.		
Rol van die voorsitter: Daar is 'n goeie werksverhouding tussen die wyksraadslid en wykskomiteede.		
Verslagdoening: Maandelikse wykskomiteeverslae word deur die speaker se kantoor verwerk en op komitee- en raadsagendas geplaas vir bespreking en aksie.		
Opleiding en vermoëbou: Die munisipaliteit voorsien deurlopende opleiding en vermoëbou vir wykskomiteede tydens hulle ampstermyn (verfrisseropleiding).		

WAT OM TE DOEN AS WYKSKOMITEES NIE PRESTEER NIE

As jou gemeenskap probeer het om met 'n wyksraadslid en wykskomitee te skakel, maar daar geen reaksie is nie, is daar 'n paar dinge wat jy kan doen.

1. Dien 'n klag in of begin 'n petisie

- 'n Klagte kan by die speaker se kantoor ingedien word oor die gedrag van die wykskomitee en sy lede. 'n Klagte is sterker as dit wys hoe hulle nie die reëls gevolg het nie, dus kan dit nuttig wees om die probleme neer te skryf.
- 'n Petisie kan by die munisipale raad ingedien word om hulle te versoek om aksie te neem.
- Die munisipaliteit kan dan besluit om 'n wykskomiteelid te ontslaan of die wykskomitee te ontbind, gebaseer op hul reëls.

2. Verseker dat toekomstige wykskomitees meer responsief is

Hoe wykskomitees verkies word, beïnvloed hoe hulle in die toekoms optree, en dit is belangrik dat die munisipaliteit wykskomitee-verkiesingsreëls skep wat gemeenskappe beter dien. 'n Geheime stemming kan byvoorbeeld meer vryheid bied om te kies wie mense wil hê.

3. Praat daaroor wie om as 'n wykskomiteelid te nomineer

Gemeenskappe moet die regte mense in die wyk onderling bespreek en kies wie genomineer kan word om wykskomiteeledes in toekomstige verkiesings te wees.

Ongelukkig is baie wykskomitees disfunksioneel, funksioneer as deel van die wyksraadslid se politieke party of is hulle 'gevang' deur individue wat belangstel in selfverryking. Sommige is eenvoudig oneffektief en onbewus van hul verantwoordelikhede, wat opleiding en ondersteuning van die munisipaliteit benodig. Kom ons verander dit!

ONDERNEMING VAN WYKSKOMITEELEDE

Alle lede van die wykskomitee moet by verkiesing die onderstaande belofte onderteken om hul verbintenis teenoor die wykskomitee waarvoor hulle verkies is, te toon. Dit moet in die vorm van 'n eed deur elke wykskomiteelid afgelê word. Die eed lees soos volg:

Ek.....verklaar plegtig:

Ek van wyk.....belowe om die wyk te bevorder en om in die beste belang van Wyk Nr..... gemeenskap,..... munisipaliteit op te tree.

Ek bevestig dat ek in die jurisdiksie van Munisipaliteit woon en dat ek 'n toegewese inwoner en geregistreerde kieser van Wyknommer: gemeenskap is.

Ek verklaar verder dat ek die gedragkode vir wykskomiteelede gelees en verstaan het, soos bepaal deur die bepalinge van die Wet op Plaaslike Regering: Munisipale Strukture, 1998, die Nasionale Raamwerk: Kriteria vir die Bepaling van Onverhaalde Uitgawes vir Wykskomiteelede, 2009 en alle relevante raamwerke, sowel as die Staande Orders van Munisipaliteit. Ek het hierdie gedragkode sorgvuldig, onbelemmerd en vrylik bestudeer, en ek kan nie beweer dat ek nie daarvan bewus was nie. Ek stem ten volle saam dat ek gebonde sal wees aan die Gedragkode in die uitvoering van my pligte en funksies as 'n lojale en gedissiplineerde lid van 'n Wykskomitee. Ek erken verder dat my vergoeding vir onverhaalde uitgawes (indien van toepassing in my munisipaliteit) onderhewig is aan die nakoming van my verpligtinge soos hierbo uiteengesit.

Geteken.....te..... op hierdie dag van..... jaar.....

Getuie 1:

Naam:.....

Handtekening:.....

Datum:

Getuie 2:

Naam:.....

Handtekening:.....

Datum:

Verkose Verteenwoordigers van die Munisipale Raad

Naam van Wyksraadslid: :.....

Handtekening:.....

Datum:

SALGA het 'n Gedragkode vir Wykskomiteelede gepubliseer. Alhoewel dit nie wetlik bindend is nie, stel dit die beginsels uiteen wat 'n wykskomitee moet volg. Dit bied ook 'n belofte wat wykskomiteelede kan onderteken.

Co-funded by
the European Union

Webtuiste: <https://pari.org.za/compact>

Twitter: @Compact_MyMunic

Facebook: Compact – My Municipality

E-pos: Girish Daya: girishd@pari.org.za

Winnie Manganye: wmanganye@salga.org.za